

Mustaqil O'zbekiston Respublikasining tashkil topishi va uning tarixiy ahamiyati

Oxunova Marjona O'tkirkbek qizi

Fizika yo'nalishi 1-bosqich talabasi

Keldiyeva Shaxnozaxon Shuxratovna

„Ijtimoiy fanlar“ kafedrası o'qituvchisi

Andijon davlat pedagogika instituti

Annotatsiya: XX asrning 80-yillarida sobiq sovet davlatida ijtimoiy -iqtisodiy, siyoyiy va ma'naviy jihatdan yaqqol tanazzul holati yuzaga kelib chiqa boshlagan. Bu maqolada SSRning parchalanishi va O'zbekistonning mustaqil davlat bo'lib shakillanishi haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar: Mustaqil, O'zbekiston, SSR, iqtisod, siyosat, o'zlikni anglash, rivojlanish.

Abstract: In the 80s of 20th century, a state of social, economic, political and moral decline began to emerge in the former Soviet state. This article takes about the breakup of the SSR and the formation of Uzbekistan as an independent state.

Key words: Independent, Uzbekistan, SSR, economy, polistics, self awareness, development.

Kirish.

XX asr 90-yillariga kelib jahon va sobiq ittifoqdosh o'zgarishlar hamda yuzga kelgan vaziyat o'zbek xalqining mustaqillik uchun bo'lgan kurash jarayonini tezlatirib yubordi. O'zbekistonning mustaqil davlat deb e'lon qilinishida Respublika oliy kengashining XII chaqiriq navbatdan tashqari 1991-yil 31-avgustdagi Vi sessiyasi katta tarixiy ahamiyatga ega bo'ldi. Unda „O'zbekiston Respublikasining davlat mustaqilligi to'g'risida“ hamda „O'zbekiston Respublikasining davlat bayrog'i to'g'risida“gi maslalar kun tartibiga qo'yilib qizg'in muhokama qilindi. Sessiyada O'zbekiston Respublikasining davlat mustaqilligi to'g'risida Prezident I.A.Karimov ma'ruza qildi. U o'z nutqida Markaziy hukumat olib borayotgan ichki siyosatni taxlil qildi. 19-21-avgust kunlari Moskovdagi Favqulotdda holat davlat komiteti a'zolari faoliyatining xalqlar ozodligi, respublikalar mustaqilligiga qarshi qaratilgani haqida ro'yi-rost fikr bildirildi. Oliy Kengash deputatlari har bir moddaning muhokamasidan so'ng „O'zbekiston Respublikasining davlat mustaqilligi to'g'risida“gi qonuni qabul qildilar. So'ngra „Respublika davlat mustaqilligi to'g'risida“gi bayonot qabul qilindi. O'zbekiston SSRning nomi O'zbekiston Respublikasi deb o'zgartirildi. Mustaqillik belgilangan kun 1-sentabr 1991-yildan boshlab milliy bayram va dam olish kuni deb e'lon qilindi. „O'zbekiston Respublikasining davlat mustaqilligi to'g'risida“gi qonun 17 moddadan iborat bo'lib mustaqil Respublika uchun vaqtinch konstitutsiya vazifasini bajaradigan bo'ldi. O'zbekiston respublikasining davlat mustaqilligi asoslari to'g'risidagi qonun g'oyat ahamiyatga ega bo'lganligi uchun bu muhim hujjat haqida batafsil to'xtalib o'tish lozim. Mazkur qonun asosida O'zbekistonning huquqiy holati tubdan o'zgaradi va unda O'zbekiston Respublikasining asosiy belgilari aniqlab berilgan. O'zbekiston Respublikasining davlat mustaqilligi e'lon qilinishi bilan birga davlat mustaqilligi bilan bog'liq qonunlar tizimini yaratish zarur edi. O'zbekiston erishgan istiqbolni mustahkamlash uchun mamlakatda referendum o'tkazishga qaror qabul qilindi. 1991-yili 18-noyabrda Oliy kengash VII sessiyasi O'zbekiston Respublikasi

referendumini o'tkazish to'g'risida qaror qabul qildi. Shunga muvofiq 29-dekabrda „Siz Oliy Kengash tomonidan O'zbekiston Respublikasi mustaqil davlat deb e'lon qilinishini ma'qullaysizmi?“ mavzusida referendum o'tkazishga katta tayyorgarlik ko'rildi. Referendum yakuniga ko'ra unda qatnashgan aholining 98,2 % O'zbekiston mustaqillikni yoqlab ovoz berdi. Mustaqil O'zbekiston dunyoga, jahonga yuz tutdi, qariy yuz yildan ortiq vaqt davomida yopib qoyilgan chegaralari ochildi. Jahon hamjamiyati O'zbekistonni quchoq ochib qabul qildi. Mustaqillikning dastlabki kunlaridanoq O'zbekiston Respublikasini suveren davlat sifatida Turkiya, Amerika Qo'shma Shtatlari, Kanada, Yaponiya, Buyuk Britaniya, Saudiya Arabistoni, Eron, Pokiston, Hindiston, Xitoy singari yirik davlatlar tan oldilar. O'zbekiston mustaqillik tomon yo'l tutar ekan, 1989-yilning yoz oylari va 1990-yil bahorida O'zbekiston hayotida uning rahbarligida burilish davri bo'ldi. Xuddi shu payitlarda o'zbek xalqining taqdirini hal qiladigan taraqqiyot yo'llari ishlab chiqildi. Xususan O'zbekistonning demokratik yo'lda rivojlanishi bosh strategik maqsad qilib belgilandi. Ana shu yo'lning boshida 1989-yil iyunidan O'zbekistonning rahbari sifatida Islom Abdug'anivich Karimov turdi. 1990-yil 23-martda esa O'zbekiston Kompariyatsiyasi MKning plenumi ham Respublika siyosiy tizimi to'g'risidagi masalani ko'rib chiqqan va unda O'zbekiston hokimiyatning prezidentlik boshqaruvi shakliga o'tishi Respublika suvereniteti va davlatchiligida mohiyatan yangi bosqich ekanligi ta'kidlangandi. 1990-yil 24-mart kuni O'zbekiston SSSR Oliy Sovetining XII chaqiriq 1-sessiyasida SSR doirasida birinchi bo'lgan siyosiy hujjatni –

„O'zbekiston Prezidentlik boshqaruvini ta'sis etish to'g'risida“gi qarorni qabul qildi va O'zbekiston Komparatsiyasi MQ birinchi kotibi Islom abdug'anivich Karimov O'zbekiston SSSR prezidenti etib saylandi. Shu tariqa O'zbekiston -SSSR respublikalari ichida birinchi bo'lib o'zining milliy huquqiy va demokratik davlatiga mustahkam zamin yaratdi. O'zbekiston xalqining manfaatlari ko'zlab I.A.Karimov tashabbusi bilan amalga oshirilgan dastlabki tadbirlarning o'ziyoq prezidentlik boshqaruvining o'z vaqtida ta'sis

etilganidan dalolat berdi. 1991-yil 29-dekabrda o'tkazilgan O'zbekiston Respublikasining referendumida 9million 898 ming 707kishi yoki saylov ro'yxatiga kiritilganlarning 94,1% qatnashdi. O'zbekiston Respublikasining mustaqil davlat deb e'lon qilinishini yoqlab 9million 718ming 155 kishi yoki referendumda qatnashganlarning 98,2% ovoz berdi. Demak O'zbekistonning davlat mustaqilligi umumxalq tomonidan yakdillik bilan ma'qullandi.

Xulosa.

Bizning mustaqil davlat bo'lib shakllanishimizda Islom Abdug'anovich Karimovning xissasi juda kattadir. Bu davlat mustaqilbolguncha boshidan ne kunlarni o'tkazmadilar. Biz hozirgi tich, faravon va muataqil davlatda yashayotganimizga qancha shukronalar aytsak kamdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov I, A. O'zbekiston mustaqillikga erishish ostonasida-Toshkent; O'zbekiston, 2011
2. Yusupov E. Istiqlol yo'lida.-Toshkent: Fan 1996.
3. Usmonov Q. G'aniyev D. O'zbekiston mustaqil taraqqiyot yo'lida - Toshkent; O'zbekiston, 1994.